

a za vrstu *Primula veris* Huds.

jaglac, jaglika, jagoca, jagoce, jagičina, jagočevina, jagorčevina, jagudac, jagorčika, jagorčina, cvičac, ključarica, osljepr, ošljeprđ, ovčica, pramalist, pramaliče, sunašce, trgavica, vesnačak, bijela bukvice, prvi cvit, trava od drhtanja, popove gačice, brkončica, golšica, golčica, govčica, gospodičina, grmulica, grmuljica, trobentica.

Drugi su nazivi ujedno i nazivi za *Primula columnae*.

No čini se da je iz znanstvenih i pedagoških razloga hrvatsko nazivlje krenulo drugim putem. Da se pokaže da je to isti rod, uzet je isti naziv, *jaglac*, a vrsta se određuje atributom, kao i u latinskom, pa Benešić u spomenutom rječniku ima *visoki jaglac, vrtni jaglac*, a Ž. Bujas *velecvjetni jaglac, ljekoviti jaglac, kitajbelov jaglac*.

Odabrao sam ovaj primjer koji pokazuje kako bi o hrvatsko-srpskim jezičnim razlikama trebalo pisati tako da se dobro upoznaju jezične činjenice, ali on ujedno pokazuje kako to nije lako, treba mnogo strpljiva i mučna rada da se to postigne. No to ne smije biti izgovor za površan opis.

Sažetak

Stjepan Babić, Filozofski fakultet, Zagreb

UDK 801.3:808.62, izvorni znanstveni članak, primljen 19. travnja 1989, prihvaćen za tisak 11. studenoga 1989.

On »jaglac« and »jagorčevina« in Language Varieties

The paper discusses differences in the terms »jaglac« and »jagorčevina« (terms for the genus *Primula*) between standard Croatian and standard Serbian.

PITANJA I ODGOVORI

KATOLKINJA ILI KATOLIKINJA?

Zdravko Gavran, lektor Glasa koncila, poslao mi je tridesetak pitanja, i lakših i težih, pa nije moguće odmah odgovoriti na sva. Sada ću razmotriti pitanje navedeno u naslovu, prvo jer ga nema u našim jezičnim savjetnicima, drugo, jer se često o njega spotiču, treće, jer nije lako da sami nađu dobar odgovor, četvrto i najvažnije, jer smatram da tu teorija nepotrebno zadire u praksu.

Koliko znam, u govornom je jeziku običnije *katolkinja*, a u pisanom *katoliki-*

nja. To dolazi odatle što se govornici necenzurirano upravljaju po jezičnom osjećaju, po intuitivnom poznavanju jezičnog sustava, a lingvisti po logičnom zaključivanju. Međutim, tu ima jedna pojava koja je u jeziku veoma proširena, a koja nije dovoljno proširena u svjesnom znanju. U tvorbi riječi osnove se često skraćuju kad završetak nije potreban, kad njegovo izostavljanje ne smeta značenju. Tako stanovnici Hercegovine, Slavonije i Australije nisu Hercegovinci, Slavonijci ni Australijci, nego su Hercegovci, Slavonci i Australci, da navedem samo neke

primjere koji su poznati ili bi bar trebali biti poznati. Koliko lingvisti i znaju za tu pojavu, nisu svjesni njezine širine i zato su forsirali lik *katolikinja*, pogotovu što analogijâ za kraćenje *-ik* u mocijskoj tvorbi gotovo da nema, a koliko i ima, za to se nije znalo pa nisu ni pomišljali da i tu djeluje pravilo o kraćenju osnove te su lik *katolkinja* jednostavno smatrali pogreškom. Zbog toga, mislim, u većini rječnika nalazimo samo *katolikinja*, npr. u Parčićevu Hrv.-tal. iz 1901, u Deanović - Jernejevu hrv.-talijanskom, u Dayre-Deanović-Maixnerovu hrv.-francuskom, u Klaićevu Rječniku stranih riječi, u Šetkinjoj Hrvatskoj kršćanskoj terminologiji i dr., a ako gdje i nalazimo lik *katolkinja*, onda je on upućen na *katolikinja*, npr. u rječniku dviju Matica, u Rečniku SANU.

Da bi tu jezični osjećaj mogao biti u pravu, govori ne samo obilje primjera za kraćenje osnova, nego ima i potvrda koje kazuju da se neke osnove krata upravo za *-ik*. Tako je u mocijskoj tvorbi od *evangelik* većinom zabilježena *evangelikinja*, ali u Rečniku SANU nalazimo i *evangelkinja*, Klaić ima samo *heretikinja*, ali sam u Vjesniku 30. 7. 1980. na 11. strani našao *heretkinja*. To pokazuje da je *katolkinja* i teoretski opravdan lik.

Za nj bismo mogli navesti i jedan usputni razlog, ali ne baš nevažan. U liku *katolikinja* kolebamo se u naglasku, zabilježeno je *kàtolikinja* i *katòlikinja*, dok kod *kàtolkinja* te dileme nema, *katòlkinja* je moguće, ali nisam našao nigdje zabilježeno, a mislim da tako ne bi nitko ni rekao.

Kao zaključak može se reći da teoretski i praktično opravdanje imaju oba lika, *katolikinja* i *katolkinja*, da tu lektorskih zahvata ne treba, rješenje jednostavno treba prepustiti praksi, ona će ubrzo pokazati što je običnije. Koliko mogu suditi na temelju poznavanja jezika, to neće biti *katolikinja*.

Pošto sam članak napisao, proveo sam anketu s 36 studenata III. godine jugoslavistike i zadao im 17 imenica m. roda da načine mocijske parnjake ženskoga. Među njima bile su i imenice *katolik* (5. primjer), *evangelik* (14.) i *heretik* (16.). 17 primjera poslužilo je da ne znaju što zapravo tražim. Rezultat je zanimljiv: *katolkinja* 33, *katolikinja* 3, *heretkinja* 32, *heretica* 1, *hereskinja* 1, *heretičarka* 3, ukupno 37 jer je jedan ispitanik napisao dva odgovora.

Od *evangelik* rezultat je bio neočekivan: *evangelikinja* 3, *evangelkinja* 3, *evangelistica* 13, *evangelistkinja* 13, *evangeliskinja* 1, ali i *evandelistica* 1, *evangeličanka* 1, *evangeličanka* 2, *evangelistarka* 1, ukupno 38 odgovora jer su dva ispitanika napisala po dva odgovora. Očito je da je na odgovore utjecalo postojanje običnije riječi *protestant* i bliska veza *evangelist-evandelist* pa onda i njihovo poistovjećivanje.

U cjelini rezultati potvrđuju razlike iznesene prije ankete.

Stjepan Babić

OSVRTI

ODGOVOR PAVLU IVIĆU

Nevoljko odgovaram Pavlu Iviću ne zato što ne bih imao što reći, nego zato što ne vidim prave koristi od trošenja energije na putu kojim traži da idem. Ja još 1969. pobijem njegovu jezičnotržišnu logiku (v. Jezik, XVI, str. 135), a on opet ponavlja isto kao da nisam ništa rekao. Kad mu sada D. Raguž kaže »Opravdanja jeftinijom knjigom mislim da su i ispod ranga knjižarskog sindikalizma«, dakle u biti isto što i ja, Ivić neće ili ne može da razumije da on zbog tržišta knjigom traži da trgujemo hrvatskim književnim jezikom.